

5ο Συμπόσιο Κλασικής Ψυχανάλυσης

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗΣ
ΣΤΗΝ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑ

11-12 Μαΐου 2018
Αίθουσα Γκατσόπουλος
Δημαρχείο Κηφισιάς
(Διονύσου και Μυρσίνης)

Ενημερωτικό Δελτίο Ινστιτούτου Κλασικής Ψυχανάλυσης

Περιεχόμενα

- Το ομοφυλοφιλικό αίνιγμα της σφίγγας
[του Γιάννη Θεοδωρίδη]
- Η έννοια του παρελθόντος και ο ρόλος των γονέων
στην ψυχανάλυση
[της Ελένης Δερβίση]
- Μίσος: "Το πρώτο τοκο συναίσθημα"
[του Σταύρου Κεβόπουλου]
- Πως θεραπεύει η ψυχανάλυση
[της Χρυσάνθης Μακρή]
- Ανακοίνωση Συμποσίου
- Πρόγραμμα Συμποσίου
- Περιλήψεις Συμποσίου
- Ομοφυλοφιλία και Ψυχανάλυση
[του Βασιλείου Μασούτσου]
- Χέγκελ: "Η επιθυμία του ανθρώπου είναι η επιθυμία
να αναγνωρισθεί από μια επιθυμία". Μεταβίβαση
και Αντιμεταβίβαση στην Ψυχανάλυση
[της Ευτυχίας Γυπαράκη]

Επιστημονική Περιοδική Έκδοση

Ιδιοκτησία: Ινστιτούτο Κλασικής Ψυχανάλυσης (www.psychanalysis.edu.gr)

Υπεύθυνος σύνταξης: Γιάννης Θεοδωρίδης

Συντακτική Επιτροπή: Γιάννης Θεοδωρίδης, Ελένη Δερβίση, Χρυσάνθη Μακρή

Συνεργάτες 2ου Τεύχους: Βασίλειος Μασούτσας, Γιάννης Θεοδωρίδης, Χρυσάνθη Μακρή,
Ελένη Δερβίση, Ευτυχία Γυπαράκη, Σταύρος Κεβόπουλος

Εκτύπωση: Εκδόσεις Επέκεινα (www.epekeina-editions.com)

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Το ομοφυλοφιλικό αίνιγμα της σφίγγας

του Γιάννη Θεοδωρίδη

Ή άνθρωπος είναι το είδος που “πάσχει” από Οιδιπόδειο σύμπλεγμα. Οι συνέπειες αυτής της “πάθησης” όσο και αν ακούγεται υπερσυμπυκνωμένο, είναι όλα τα καλά και τα κακά του ανθρώπινου βίου, μέσω των μετουσιώσεων ή των ενστικτικών του εκδηλώσεων. Το σύμπλεγμα ασφαλώς, δεν είναι μια απλή αναπτυξιακή φάση σε μια γραμμική πορεία ανάπτυξης του παιδιού. Δεν είναι ούτε απλά, μια φανταστική δομή που αναπαράγει με μεταμφιεσμένα αντικείμενα στο ενήλικο υποκείμενο την παιδική αναπτυξιακή φάση. Το Οιδιπόδειο είναι ο πυρήνας της συγκρουσιακής ύπαρξης του ενήλικου υποκειμένου, το οποίο στις άπειρες ενδοψυχικές του συνδέσεις συμπεριλαμβάνει δυναμικά τον ναρκισσισμό, την νεύρωση, το “αρνητικό” της και κάθε ψυχική έκφανση.

Ποια είναι όμως η πάθηση του ανθρώπου, που στην ψυχανάλυση συνυφάνθηκε και εκφράστηκε ψυχολογικά με το “Οιδιπόδειο”;

Είναι η σωματική σεξουαλική.

Ο άνθρωπος πάντα θα βλέπει με τα μάτια και ποτέ με το στομάχι, θα πέπτει με το στομάχι και ποτέ με τον

πνεύμονα, θα παίρνει οξυγόνο με τον πνεύμονα και ποτέ με τα μάτια. Ακόμα και όταν κάθε ένα από τα σωματικά του όργανα αρρωσταίνει, αυτό θα αφορά την ίδια λειτουργία, η οποία δεν θα παρεκτρέπεται ποτέ από τον σωματικά καθορισμένο προορισμό της. Η μόνη σωματική λειτουργία που ολότελα και πάντα χάνει τον προορισμό της, είναι η σεξουαλική. Κάθε όργανο σχεδόν μπορεί να γίνει σεξουαλικό, ενώ ποτέ η αναπαραγωγική λειτουργία δεν ακολουθεί τον ορμονικό της προκαθορισμό και πάντα ακολουθεί τον δρόμο που προσδιορίζει κάποια φαντασίωση. Τα ίδια τα κύρια σεξουαλικά όργανα, επίσης, χρησιμοποιούνται με οποιονδήποτε πλην του αναπαραγωγικού τρόπου. Αν κάποιος δε, υπακούει φυσικά στον ορμονικό δρόμο της αναπαραγωγής θα είναι πολύ άρρωστο.

Με απλά λόγια το όν, το οποίο υπαινίχτηκε η Σφίγγα και το οποίο δεν θα έχει σεξουαλικό πρόβλημα δεν είναι άνθρωπος.

Αυτή η ανώμαλη από φυσικής άποψης σεξουαλική κατάσταση, που οφείλεται στην υπερσεξουαλοποίηση του σώματος, και εκδηλώνεται με αυτό που είναι γνωστό ως λίμπιντο, δεν ακολουθεί οποιονδήποτε τυχαίο δρόμο. Αντίθετα δημιουργείται μια νέα πανανθρώπινη σεξουαλική ανατομία, όχι σωματική αλλά ψυχολογική αυτή τη φορά, η οποία υπακούει στις “ψυχικές ορμόνες”, δηλαδή στη λιβιδινική οικονο-

μία του Οιδιποδείου συμπλέγματος, το οποίο έχει με τη σειρά του στον πυρήνα του, το σύμπλεγμα του ευνouxισμού.

Στην απλή αναπαραστατική του έκφραση το Οιδιπόδειο εκφράζεται με τη γνωστή από τον Σοφοκλή έλξη προς τον γονέα του αντίθετου και αντιπαλότητα προς τον γονέα του ίδιου φύλου. Στην ψυχολογική όμως ανατομία, που φτιάχνεται στη βάση της φαντασιωτικής σχέσης με τους γονείς και των δύο φύλων, η μονοσήμαντη αυτή διάσταση έχει όπως είναι φυσικό και το αρνητικό της, δηλαδή την έλξη προς τον γονέα του ίδιου και την αποστροφή προς τον γονέα του αντίθετου φύλου. Η συνθήκη αυτή στο σύνολό της, τόσο με την λεγόμενη θετική της έκφραση, όσο και με την αντίστροφή της, την αρνητική, ασφαλώς δεν αφορά στην βιωματική κατάσταση του υποκειμένου, αλλά στην φαντασιακή. Αφορά τον μύθο της ύπαρξής του, τις εσωτερικές του ταυτίσεις οι οποίες για προσωπικούς λόγους, υπηρετώντας την ψυχική του οικονομία, στρέφονται είτε προς τη μία πλευρά, που εκφράζεται με την ετεροφυλοφιλία ως πρόβλημα, είτε προς την άλλη, με την ομοφυλοφιλία ως πρόβλημα.

Στο ψυχαναλυτικό ντιβάνι οι δύο αυτοί προβληματικοί δρόμοι, της νεύρωσης και του αρνητικού της, θα είναι το μοναδικό, αν κανείς μπορεί να το πει με αυτή την περιοριστική έκφραση, ζήτημα προς θεραπεία.

Η ψυχανάλυση μόνον αν έχει ανεπίλυτα τα δικά της ομοφυλοφιλικά προβλήματα θα παραβλέπει, εκλογικεύοντας στο πλαίσιο μιας κοινωνικού τύπου επιχειρηματολογίας, τη σημασία του ομοφυλοφιλικού προβλήματος στον άνθρωπο και στο υποκείμενο που αναλύεται, επικεντρώνοντας μόνον στο ετεροφυλοφιλικό του πρόβλημα.

Το συμπόσιο που οργανώνει το Ινστιτούτο Κλασικής Ψυχανάλυσης έχει την πρόθεση και τη διάθεση να συζητηθούν σε βάθος τα σημαντικά αυτά ανθρώπινα και ψυχαναλυτικά ζητήματα.

Η έννοια του παρελθόντος και ο ρόλος των γονέων στην ψυχανάλυση της Ελένης Δερβίση

Στην ψυχανάλυση, αντιμετωπίζουμε συχνά δύο δυσνοήσεις σε επαγγελματικό επίπεδο. Αυτές αφορούν αφενός στην έννοια του παρελθόντος και αφετέρου στον ρόλο των γονέων καθώς και στη σημασία που φαίνεται να λαμβάνουν κατά την διάρκεια της ψυχαναλυτικής θεραπείας. Και οι δύο αυτές παράμετροι φαίνεται να έχουν αρνητικό πρόσημο στον γενικό πληθυσμό, καθότι η αναφορά σε αυτές θεωρείται πολλές φορές ξεπερασμένη και άκαιρη.

Η πρώτη δυσνόηση αφορά στο παρελθόν και στην παιδική ηλικία. Η ψυχανάλυση, όμως, πάντα γίνεται σε ενεστώτα χρόνο και αφορά σε έναν άνθρωπο που στο «εδώ και τώρα» συναντάει τον ψυχαναλυτή του περιμένοντας αγωνιωδώς να «ακουμπήσει» σε αυτόν μέσα από την μεταβίβασή του τον ψυχικό του κόσμο και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει προσβλέποντας σε μία λύση. Κανένας ψυχαναλυτής δεν έχει ανάγκη να ασχοληθεί με το παρελθόν του θεραπευόμενου του. Έχει όμως την επιθυμία να τον απαλλάξει από την έλλειψη ισορροπίας που του προκαλεί αυτή η σένση παλινδρομική κίνηση μεταξύ παρελθόντος και παρόντος και που στοιχειώνει τις προοπτικές του. Οι συχνές αναφορές στην παιδική

ηλικία κατά την διάρκεια της ψυχανάλυσης δεν είναι τίποτα άλλο παρά μία ενθύμηση ενός μαγικού οράματος μέσα από την παρατήρηση και τις αρχικές αισθήσεις που λάμβαναν χώρα στην κατασκευή του εαυτού πριν ακόμα υπάρξουν οι λέξεις και η σκέψη. Ένα όραμα που όσες προσπάθειες και αν έκανε ο θεραπευόμενος να το λησμονήσει, αυτό παραμένει ως το πιο ζωντανό και αυθεντικό κομμάτι του εαυτού και κρύβεται μέχρι να ανακαλυφθεί. Δεν αναζητά δηλαδή, όπως πολλοί πιστεύουν, αναμνήσεις αλλά μνήμες ζωντανές που έκτισε κάποτε και μέσα στα χρόνια μετατράπηκαν σε ατομικές φυλακές. Η ψυχανάλυση είναι μία αντίθετη πορεία στο άμορφο του μη νοήματος και σε ψυχικές δομές “ατάκτως ερριμμένες” και προσμένει να τις προσδιορίσει να αποκτήσουν νόημα, χρόνο, προοπτική. Συνεπώς, μέσα από όλα αυτά η αξία της υποκειμενικής φαντασίωσης και του συνδυασμού που κάνει κάθε άτομο ξεχωριστά, καθώς και της ερμηνείας που δίνει στα γεγονότα έτσι ώστε να καταστούν παθολογικά ή μη αποτελεί το αντικείμενο της μελέτης της ψυχαναλυτικής διαδικασίας.

Η άλλη δυσνόηση που γίνεται συνήθως αφορά στους γονείς ως αιτίες των προβλημάτων του κάθε αναλυόμενου. Τα θέματα του αναλυόμενου, επίσης, είναι στο εδώ και τώρα και δεν ευθύνονται οι γονείς με τις τυχόν παραλήψεις τους ούτε αποτελούν την αιτία αυτών των προβλη-

μάτων. Αυτό υποστηρίζεται ακόμα και στατιστικά, διότι σύμφωνα με έρευνες αρκετά παιδιά δεν μεγάλωσαν στις καλύτερες συνθήκες και με την καλύτερη γονεϊκή φροντίδα και παρόλα αυτά δεν ανέπτυξαν ψυχική ασθένεια και παθολογία.

Και σε αυτήν την περίπτωση ο ψυχαναλυτής δεν ασχολείται με “κουτσομπολίστικο” τρόπο με τους γεννήτορες του ανθρώπου που ξαπλώνει στο ντιβάνι του. Είναι ο θεραπευόμενος που θέλει να φέρει στην ανάλυσή του όλον εκείνο τον κόσμο που θεωρεί ο ίδιος ότι ανταποκρίθηκε ή όχι στα καλέσματά του, στην εκπλήρωση ή όχι των επιθυμιών του και που έχουν καταγραφεί μέσα από τις αισθήσεις του και τους αποκαλεί άλλοτε τρυφερά και άλλοτε θυμωμένα ως οι “γονείς μου”. Στην πραγματικότητα δεν είναι παρά οι προσωπικές του ερμηνείες - φαντασιώσεις γύρω από τους φροντιστές του και τα γεγονότα που τον δένουν μαζί τους.

Συμπερασματικά, λοιπόν, καταλήγουμε στην εξής διαπίστωση: ο κάθε αναλυόμενος, ανεπηρέαστος από την στάση του ψυχαναλυτή και με βάση αυτό που αποκαλείται παλινδρόμηση, έλκεται από την παιδική ηλικία και προς τον συνεχή σχολιασμό των γονιών του. Έτσι, η ψυχανάλυση προσβλέπει μέσα από αυτά τα πολύ υποκειμενικά γεγονότα να ανιχνεύσει αυτά που δεν βλέπουν τα μάτια και να αποκαλύψει διαδρομές και συνδέσεις, έτσι ώστε να γί-

νει το αόρατο ορατό, να φέρει κοντά το μακρινό και το ξεχασμένο (γιατί τελικά είναι πιο ζωντανό από ποτέ και είναι εδώ και τώρα) και αυτό προσπαθεί να το κάνει με μάτια πιο ανοιχτά όταν δεν “κοιτάζουν”, αλλά βλέπουν και κατανοούν.

Μίσος: “Το πρωτότοκο συναίσθημα”

του Σταύρου Κεβόπουλου

Είναι γνωστό ότι το βρέφος γεννιέται σε αντίξοες συνθήκες. Έρχεται αντιμέτωπο με το αίσθημα της πείνας, με την αίσθηση της βαρύτητας, του κενού, κρυώνει και έχει την αίσθηση του κατακερματισμού. Όλα αυτά χωρίς να έχει την δυνατότητα να τα ρηματοποιήσει.

Προκαλείται έτσι στο βρέφος ένα αίσθημα έντονης δυσφορίας και μέγιστης οργής. Αυτό το δυσάρεστο αίσθημα καλείται η αγκαλιά της μητέρας να το εμπεριέξει. Με την αγκαλιά της η μητέρα προσπαθεί να απορροφήσει την οργή του βρέφους και να του δώσει την αίσθηση ότι υπάρχει. Θέλει να το βοηθήσει να προσαρμοστεί στο περιβάλλον (το γεμάτο στερήσεις) σιγά-σιγά και από λίγο. Σε διαφορετική περίπτωση στο βρέφος θα αυξηθεί η οργή - μίσος του, ένα αίσθημα που θα το ακολουθεί και στην μετέπειτα ζωή του.

Στα πλαίσια αυτής της πραγματικότητας γίνεται φανερό ότι το μίσος είναι το αρχαιότερο συναίσθημα που βιώνει το υποκείμενο.

Το υποκείμενο αντιλαμβάνεται την ύπαρξη του μέσα από το αντικείμενο. Ξέρουμε ότι το αντικείμενο αναγνωρίζεται μέσα από το μίσος, οπότε αυτό το συναίσθημα είναι που βιώνεται πρώτο από το υποκείμενο.

Με άλλα λόγια, η απουσία της μητέρας ανοίγει τον δρόμο για την ψυχική αναπαράστασή της στο βρέφος, ενώ ταυτόχρονα αισθάνεται μίσος για αυτήν εξαιτίας της εγκατάλειψής του.

Το μίσος δικαιούται έτσι τον τίτλο του πρωτότοκου συναισθήματος.

Υπό αυτήν την οπτική γωνία γίνεται κατανοητό πόση δύναμη περικλείει το μίσος αλλά και πόσο οικείο είναι για το υποκείμενο ως συναίσθημα, αφού είναι πρώτο στο μητρώο του Ψυχικού Ληξιαρχείου.

Παρόλα αυτά στην ενήλικη ζωή το μίσος –και παρά την δύναμη με την οποία εκπορεύεται από το ψυχικό όργανο– δεν εκφράζεται συχνά, θεωρούμενο λανθασμένα ως ένα συναίσθημα μη αποδεκτό από την πολιτισμένη καθημερινότητα.

Βέβαια, ο Φρόυντ μας έχει πει ότι “τα ανέκφραστα συναισθήματα δεν πεθαίνουν. Θάβονται ζωντανά και είναι θέμα χρόνου να εκδηλωθούν, με τρόπο δυσάρεστο”. Όπως γίνεται

εύκολα αντιληπτό, το μίσος, το αρχαιότερο συναίσθημα με την μεγαλύτερη σφοδρότητα, είναι δύσκολο να παραμένει για πολύ θαμμένο ζωντανό. Γρήγορα βρίσκει τον τρόπο να εκδηλωθεί με τρόπο δυσάρεστο και, καθώς είναι δύσκολο να ρηματοποιηθεί, η οδός που επιλέγει να εκφορτιστεί είναι το πέρασμα στην πράξη.

Το υποκείμενο ενεργεί παρορμητικά, συνήθως σε πράξεις που βαίνουν εναντίον της ύπαρξής του, χωρίς να μπορεί να εξηγήσει το γιατί.

Στην αναλυτική συνεδρία η Α περιγράφει μια σκηνή με τον εν διαστάσει σύζυγό της. Πρόκειται για έναν άνδρα που επί σειρά ετών την κακοποιεί με έναν παθητικοεπιθετικό και άκρως χειριστικό τρόπο. Η ίδια βρίσκεται σε θεραπεία με ισοουλίνη, εξαιτίας και του βάρους που απέκτησε κατά την διάρκεια του γάμου τους. Τον μισεί, αλλά η υπερεγωτική της λειτουργία δεν της επιτρέπει να το βιώσει. Το μίσος είναι ένα συναίσθημα μη επιτρεπτό για αυτήν.

Όταν εκείνος προσπαθεί για άλλη μια φορά να την χειριστεί, με σκοπό να την εκμεταλλευτεί οικονομικά, εκείνη, αντί να εκφράσει το μίσος της με λόγια, κινείται αστραπιαία στο κουτί με τα γλυκά και τρώει δύο, χωρίς να το συνειδητοποιήσει. Λέει χαρακτηριστικά: “Ήμουν σαν υπνωτισμένη. Δεν κατάλαβα πότε βρέθηκα στα γλυκά, παρά μόνο όταν ήδη τα είχα φάει”.

Η σφοδρότητα με την οποία βιώνει το μίσος και η αδυναμία της να το ρηματοποιήσει, την οδηγεί παρορμητικά σε μια πράξη εναντίον του εαυτού της. Για την Α δεν είναι δυνατή η αναγνώριση του συναισθήματος του μίσους και λόγω του ισχυρού συναισθηματικού φορτίου που αισθάνεται –χωρίς να το αναγνωρίζει– κινείται αστραπιαία προς μια καταστροφική πράξη για αυτήν, επιζητώντας την ψυχική εκφόρτιση.

Εν κατακλείδι, όπως συμβαίνει σε όλα τα συναισθήματα –αλλά ιδιαίτερα στο μίσος–, η ΜΗ δυνατότητα αναγνώρισης και έκφρασής του δημιουργεί ποικίλα προβλήματα στο υποκείμενο.

Στην αναλυτική εργασία είναι σημαντικό να αναγνωρίζουμε και να φέρνουμε στο φως τις υπόγειες διαδρομές του μίσους, προκειμένου να έρθουν στο συνειδητό και να μπορούν να ρηματοποιηθούν. Είναι μια διαδικασία που λειτουργεί πάντα υπέρ της ψυχικής οικονομίας του υποκειμένου.

Το μίσος –εν τέλει– εφόσον συνειδητοποιείται, είναι η πιο σύντομη ψυχική οδός για το αντικείμενο!

Πως θεραπεύει η ψυχανάληψη

της Χρυσάνθης Μακρή

Η ανάγκη του ανθρώπου να αισθανθεί πάλι ήρεμος και ευτυχισμένος, όταν αντιμετωπίζει κάποια ψυχική δυσφορία, αλλά και η αγωνία του πως θα το επιτύχει αυτό, είναι οι παράγοντες που τον φέρνουν στον ψυχαναλυτή, όταν έχουν αποτύχει οι ατομικές του προσπάθειες αυτο-ίσης.

Πάγιο αίτημα του ανθρώπου, και ως εκ τούτου αιτία που χαράζει και κατευθύνει την πορεία του στην ζωή, είναι η επίτευξη ευχαρίστησης και ηρεμίας, δηλαδή η παύση των ενδο-ψυχικών του εντάσεων και διεγέρσεων και η αίσθηση πληρότητας. Αυτή η τάση για ευχαρίστηση και ηρεμία αποτελεί για τον άνθρωπο μία ισχυρή τάση ψυχικού αυτοματισμού, η οποία καθίσταται απολύτως καθοριστική, καθώς είναι βιολογικά θεμελιωμένη.

Δυστυχώς, όμως, αυτή η τάση στην πορεία της ζωής αντιμετωπίζει συνεχείς προκλήσεις. Ο κάθε άνθρωπος διεγείρεται από επιθυμίες που αν και τον κάνουν να νιώθει ζωντανός και σε διαδικασία επαφής με τον εαυτό του, παράλληλα καλείται να τις τροποποιήσει, ώστε να μπορούν να σταθούν μέσα σε μία πραγματικότητα περιοριστική του ναρκισσιστικού του μεγέθους, καθώς είναι εμπλουτισμένη από την ύπαρξη και άλλων ανθρώπων με τις δικές τους

ανάγκες και επιθυμίες, με τους οποίους αισθάνεται και ο ίδιος την ανάγκη να σχετιστεί, όσο προοδευτικά εισάγεται στην οιδιποδιστικότητα. Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι η έγερση μέσα του πρωτόγνωρων διλημμάτων και συγκρούσεων.

Πρόκειται πραγματικά για πολύ έντονες προκλήσεις, τις οποίες καλείται να διαχειριστεί κανείς από την αρχή της ζωής του, όπου ακόμα το Εγώ είναι ανώριμο και υπό διαμόρφωση και οι επιθυμίες του έντονες, και οι συγκρούσεις μεταξύ τους επίφοβες για καταστροφικά αποτελέσματα, αφανισμού, εγκατάλειψης και ευνουχισμού, ανάλογα με το εξελικτικό ψυχοσεξουαλικό στάδιο στο οποίο βρίσκεται.

Εντέλει, μέσα από τον μηχανισμό του ψυχικού αυτοματισμού και προκειμένου να καταλαγιάσουν όλες αυτές οι διεγέρσεις ζωής και να πραγματοποιηθεί ο στόχος της ευχαρίστησης, επιστρατεύονται από το ίδιο το άτομο οι ενδοψυχικές άμυνες του Εγώ, η λειτουργική αξία των οποίων έγκειται στην παραγωγή και δημιουργία συμβιβαστικών λύσεων, ώστε, έστω και εν μέρει, όλες οι αντικρουόμενες πλευρές να αισθάνονται ικανοποιημένες.

Το έργο, όμως, των εγωτικών άμυνών δεν είναι πλήρες και αφήνει κατάλοιπα, διότι στόχος τους δεν είναι ούτε η επίλυση των συγκρούσεων, ούτε η αποσεξουαλικοποίησή τους, αλλά να επαναφέρουν το άτομο,

όσο το δυνατόν γρηγορότερα, σε κατάσταση ηδονής και ηρεμίας, καταναλώνοντας την λιγότερη δυνατή ψυχική ενέργεια. Έτσι, αυτό που επιτυγχάνουν είναι μία φαντασιωσική διευθέτηση που ενισχύει μία ψευδαίσθηση ηδονής.

Είναι σημαντικό να διευκρινιστεί ότι ολόκληρο το ψυχικό οικοδόμημα αφορά σε μία φαντασιωσική διευθέτηση. Τα δεδομένα που συρρέουν στον ψυχισμό δεν αφορούν στα ίδια τα πράγματα, αλλά στις ιδεατές αντιπροσωπεύσεις τους. Δεν πρόκειται για απλές αντικειμενικές εγγραφές, αλλά για πιο σύνθετες, καθώς είναι εμπλουτισμένες και με συναισθηματικό νόημα, που είτε εντείνει είτε καταλαγιάζει τις διεγέρσεις, και αυτές είναι που υπόκεινται σε διαρκείς διεργασίες υποκειμενικής νοηματοδότησης με στόχο την ηδονή. Εν τέλει, κατά αυτόν τον ενδοψυχικό, φαντασιωσικό τρόπο, το άτομο δημιουργεί την πραγματικότητα, τόσο του εαυτού του, όσο και του κόσμου γύρω του, προσδίδοντας και στους δύο ιδιότητες και χαρακτηριστικά γνωρίσματα που είναι για εκείνο απολύτως υπαρκτά, σταθερά και πολύ σημαντικά.

Όσο οι άμυνες του ατόμου είναι Εγώ-συντονιστικές και σε σύμψη μεταξύ τους, δηλαδή το ασυνείδητο κομμάτι του Εγώ με το συνειδητό μπορούν και συμπορεύονται αρμονικά, το άτομο μπορεί να καταστεί σχετικά ικανό να αντέξει και να διαχειριστεί τις εντάσεις που του προ-

καλούνται μέσα του, από την επαφή του με την ίδια την διαδικασία της ζωής. Καθώς, όμως, το έργο των αμυνών είναι ατελές, ο συμβιβασμός που επιτυγχάνουν δύναται να πάρει την μορφή δυσφορικού, ψυχολογικού συμπτώματος. Οι άμυνες θα καταστούν, δηλαδή, Εγώ-δυστονικές, διότι άφησαν σε εκκρεμότητα και χωρίς επίλυση κάποια δύσκολα για τον ψυχισμό κομμάτια της σύγκρουσης στην παρελθοντική του φάση, που, δεδομένων κάποιων συνθηκών, μπορεί να εγερθούν εκ νέου, τροφοδοτώντας μία σειρά από νέα δυσφορικά φαντασιωσικά σενάρια, που και πάλι το άτομο βιώνει ως πραγματικά και εγκλωβίζεται σε αυτά.

Όσο κι αν φαίνεται παράδοξο, δεν είναι λίγες οι φορές που κάθε άνθρωπος μπορεί να μένει για μεγάλο χρονικό διάστημα με την ενδοψυχική του δυσφορία, όχι μόνο διότι προσπαθεί να επιτύχει την εκ νέου αυτο-ίασή του, όπως έκανε ανέκαθεν μέχρι τώρα με την χρήση των αμυνών, αλλά και διότι προτιμά ασυνείδητα να δυσφορεί, παρά να έρθει σε επαφή με κάποια από τις επιθυμίες του, που θεωρεί απαγορευμένες. Έτσι, καταναλώνει την ψυχική του ενέργεια για να συντηρήσει τις απωθήσεις, τις σχάσεις και τις προβολές του προκειμένου να καθυστερήσει όσο το δυνατόν περισσότερο να έρθει σε επαφή με αυτό που τον δυσχεραίνει, παραμένοντας βασανιστικά υπερ-σεξουαλικτοποιημένος, υπερ-λιβιδινοποιη-

μένος και μακριά από το σημείο Ο των διεγέρσεών του, μέχρι να πάρει την απόφαση να απευθυνθεί για βοήθεια στον ψυχαναλυτή.

Το ζητούμενο της ψυχανάληψης είναι να επαναδιατυπώσουν μαζί, αναλυόμενος και αναλυτής, την αληθινή διάσταση των ματαιωμένων επιθυμιών του αναλυόμενου. Έτσι, το ζητούμενο της ψυχανάληψης αφορά στο να ξαναζήσει το άτομο όχι μόνο το οιδιποδεικό αλλά και το ναρκισσιστικό του τραύμα μέσω της μεταβίβασης στον αναλυτή, εντός του ψυχαναλυτικού δωματίου, καθώς και τα δύο αυτά βασικά τραύματα μπορεί να παραμένουν σε ενεργή εκκρεμότητα, ακόμα και αν το άτομο έχει περάσει στο οιδιπόδειο και στην τριαδικότητα. Άλλωστε, η επένδυση που συμβαίνει στα γεννητικά όργανα, τόσο κατά την παιδική ηλικία όσο και αργότερα στην εφηβεία, έχει σκοπό την ενίσχυση της ταυτότητας που πάσχει από ναρκισσιστικό τραύμα, στο οποίο υποβάλλεται το άτομο όσο απομακρύνεται από τα ένστικτά του.

Η ψυχανάληψη βοηθά τον αναλυόμενο να χαλαρώσει τις αρχικές αμφιβολίες του για την ψυχαναλυτική διαδικασία και να αφεθεί να χτίσει μία σχέση με τον αναλυτή του, που θα γίνει το όχημα μέσω του οποίου θα του παρασχεθεί η απαραίτητη βοήθεια και φροντίδα, παρέχοντάς του πρωτίστως και κυρίως σιγουριά και ασφάλεια. Πρόκειται για έννοιες

πολύ ουσιαστικές, που στοχεύουν να διασφαλίσουν ότι θα αφεθεί κανείς στις επικίνδυνες φαντασιώσεις του και οι οποίες πραγματώνονται με μία σειρά από τεχνικές. Αυτές αφορούν αρχικά στην σταθερότητα. Το άτομο μέσω του σταθερού ψυχαναλυτικού πλαισίου, δηλαδή του σταθερού κάθε φορά χώρου και χρόνου, μπορεί να βιώσει πως δεν είναι όλος ο περιβάλλον κόσμος του απειλητικός, αλλά υπάρχει ένας ενδιάμεσος χώρος που μπορεί να φιλοξενήσει με ασφάλεια και καλοπροαίρετη ανεκτικότητα την ενδοψυχική διεργασία των φαντασιώσεών του που τον δυσχεραίνουν.

Η ανάκληση στο ντιβάνι εντείνει αυτή την αίσθηση ασφαλείας, καθώς εξυπηρετεί στην αποφυγή του βλέμματος του αναλυτή, ώστε να μειωθούν όσο το δυνατόν περισσότερο οι αφορμές λογοκρισίας στις οποίες από τον φόβο κριτικής και απόρριψης θα αυθυποβληθεί ο αναλυόμενος, και θα δυσκολευθεί να αφεθεί στους συμβολισμούς που έχει μέσα του. Οι ελεύθεροι συνειρμοί, δηλαδή η χωρίς λογοκρισία ανάδυση των σκέψεων και των συναισθημάτων, είναι απαραίτητοι στην ψυχανάλυση, γιατί δίνουν την δυνατότητα να αναδυθεί το ασυνείδητο υλικό που βρίσκεται πολύ ενεργό πίσω από τις δυσκολίες που βιώνει ένας άνθρωπος. Τον ίδιο στόχο εξυπηρετεί και η χρήση των ονείρων, τα οποία ο Φρόυντ θεωρούσε την “βασιλική οδό προς το ασυνείδητο”. Όταν αναδύεται το

ασυνείδητο υλικό σημαίνει ότι οι άμυνες του Εγώ είναι πιο αδύναμες και έτσι δεν μπορούν να αποτρέψουν αυτή την ανάδυση. Η απαραίτητη αποδυνάμωση των αμυνών και ο έλεγχος των αντιστάσεων επιτυγχάνεται με τις συχνές συνεδρίες εβδομαδιαίως, με ένα μίνιμουμ συχνότητας τουλάχιστον τριών.

Είναι αλήθεια ότι η ψυχανάλυση μπορεί να κρατήσει πολύ, μέχρι και πολλά χρόνια, με δεδομένο ότι οι αιτίες των ψυχικών δυσκολιών εδράζονται βαθιά στον ψυχισμό, στο ασυνείδητο κομμάτι του εαυτού, και χρειάζεται χρόνο να ακολουθηθεί μία εκ των υστέρων πορεία κατανόησης της δόμησης του ψυχικού νοήματος του αναλυόμενου στα δεδομένα της ζωής του. Μία οπισθόδρομη πορεία που ο ίδιος ο αναλυόμενος με τις αντιστάσεις του θα μπει πολλές φορές στον πειρασμό να εμποδίσει. Όμως, την πρώτη σχεδόν άμεση ανακούφιση θα την αισθανθεί πολύ γρήγορα. Μέσα από την σχέση του με τον αναλυτή όλη την ψυχική του αναστάτωση που βιώνει ως παράλογη και ανοίκεια, θα την αισθανθεί γρήγορα γεμάτη με νόημα και προοδευτικά γεμάτη με νόημα σχεδόν αυτονόητο.

Η λήμπιντο που επενδύει τα πάντα στη ζωή του ανθρώπου εκτονώνεται μέσα από τις λέξεις, τα συναισθήματα και τις πράξεις. Η ψυχανάλυση θεραπεύει με τις λέξεις. Αφορά σε μια λεκτική θεραπεία που δεν διαχειρίζεται την ψυχική δυσκολία

μέσω της πράξης, αλλά μέσω των συμβολισμών. Συνδέει, δηλαδή, τον λόγο του ασθενούς με τις ασυνείδητες πηγές του, υποκαθιστώντας τον με άλλες λέξεις, τις ερμηνείες, οι οποίες περιέχουν θεραπευτικό νόημα. Έτσι, οι υπερσυμπυκνωμένοι συμβολισμοί αναλύονται, απλοποιούνται στα επιμέρους δομικά υλικά τους και αποφορτίζονται από το ψυχικό τους φορτίο.

Η ελεύθερη και χωρίς λογοκρισία αφήγηση του ασθενούς μάς εισάγει στον εσωτερικό του κόσμο και στις φαντασιώσεις του. Εκεί αναδύεται μπροστά στον ψυχαναλυτή μία πραγματικότητα μοναδική. Είναι μία πραγματικότητα που αν και φαίνεται να ταυτίζεται σχεδόν απολύτως με την αντικειμενική, παραμένει μία πραγματικότητα υποκειμενική με τις δικές της εικόνες, τα δικά της συναισθήματα, τα δικά της λόγια. Ο ψυχαναλυτής μόνο σε αυτή την εσωτερική προσωπική κατασκευή μπορεί να παρέμβει. Και ο άνθρωπος που δυσφορεί και ζητάει την βοήθεια της ψυχανάλυσης, αυτόν τον κόσμο καλείται να ξανα-βιώσει με τις μη λογοκριμένες σκέψεις του και τα όνειρά του.

Νέες Εκδόσεις

- Bolognini Stefano, *Η ψυχαναλυτική ενσυναίσθηση*, μτφρ. Γιώργος Καπράλος, Επέκεινα, Τρίκαλα 2017.
- Δημόπουλος Βασίλης, *Ψυχαναλυτική τεχνική. Η τέχνη της Ψυχανάλυσης*, Νήσος, Αθήνα 2017.
- Δημόπουλος Βασίλης, *Στοιχεία για την ψυχική μορφοποίηση. Η δυναμική του τραύματος*, Γαβριηλίδης, Αθήνα 2018.
- Donnet J.-L., *Η αναλύουσα κατάσταση*, μτφρ. Κική Καψαμπέλη, Επέκεινα, Τρίκαλα 2016.
- Winnicott D.W., *Διαδικασίες ωρίμανσης και διευκολυντικό περιβάλλον*, μτφρ. Θανάσης Χατζόπουλος, Επέκεινα, Τρίκαλα 2016.

5ο Συμπόσιο
Κλασικής Ψυχανάλυσης

**Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗΣ
ΣΤΗΝ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑ**

11-12 ΜΑΪΟΥ 2018

Αίθουσα Γκατσόπουλος
Δημαρχείο Κηφισιάς
Διονύσου & Μυρσίνης

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗΣ

Ανακοίνωση Συμποσίου

5ο Ελληνικό Συμπόσιο Κλασικής Ψυχανάλυσης

«Ο Ρόλος της Ψυχανάλυσης στην Ομοφυλοφιλία»

11-12 Μαΐου 2018, Δημαρχείο Κηφισιάς

[Αίθουσα Γκατσόπουλος]

Σκοπός του συμποσίου:

Σκοπός του Συμποσίου είναι η ανάδειξη του σύγχρονου ρόλου της ψυχανάλυσης στις ποικίλες εκφάνσεις της ομοφυλοφιλικότητας και των συναφών ψυχικών καταστάσεων μέσω κλινικών και θεωρητικών παρουσιάσεων.

Θέματα που θα παρουσιαστούν:

- Ψυχωτικές Διεργασίες επί Ενός Αρνητικού Οιδιποδειακά Συμπλέγματος
- Η Ομοφυλοφιλία Δεν Είναι Ασθένεια
- Ομοφυλοφιλίες (Όψεις Ομοφυλοφιλίας)
- Η Ομοφυλοφιλία στην Διεργασία της Ψύχωσης
- Οι Ανατομικές Διαφορές των Φύλων και ο Αντίστοιχος Φθόνος που τις Έλκει προς τον Αμοιβαίο Ευνουχισμό
- Τέχνη και Ψυχανάλυση – Κωστής Πέτρου Φωτιάδης Καβάφης – Η Αυτοπροσωπογραφία Ενός Διαχρονικού Ποιητή
- Μια περίπτωση μη ομοφυλοφιλικής ομοφυλίας
- Ψυχική Αμφισεξουαλικότητα ή Γιατί η Ήρα Τύφλωσε τον Τειρεσία;
- Η Αντιμεταβιβαστική Προδιάθεση προς την “Αγάπη” με Ομοφυλοφιλικούς Ασθενείς κατά την Ψυχανάλυση
- Κλινική περίπτωση Γυναικείας Ομοφυλοφιλίας
- Μία εκ των Κλινικών Διαβαθμίσεων της “Διπλής Ζωής” του Άρρενος είναι Εξαιτίας της Ομοφυλοφιλικής του Προδιάθεσης

- Οι Εκφράσεις της Σεξουαλικότητας Διαβάζοντας το Μυθιστόρημα του Marcel Proust “Αναζητώντας τον Χαμένο Χρόνο”
- Κλινική Περίπτωση Γυναικείας Ομοφυλοφιλίας, Εκτρωτικής Μορφής, σε Περιβάλλον Εκτρωτικής Ανδρικής Ομοφυλοφιλίας.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ 2018

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 11/5/2018

9:45-10:00 ΠΡΟΣΕΛΕΥΣΗ – ΕΓΓΡΑΦΕΣ

10:00-11:00 Ψυχωτικές Διεργασίες επί Ενός Αρνητικού Οιδιποδειακά Συμπλέγματος - Ε. Γυπαράκη

Συντονιστής: Ι. Θεοδωρίδης

11:00-11:30 Η Ομοφυλοφιλία Δεν Είναι Ασθένεια - Α. Σιώζιος

Συντονιστής: Ε. Δερβίση

11:30-12:00 ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

12:00-13:00 Ομοφυλοφιλίες (Όψεις Ομοφυλοφιλίας) - Β. Δημόπουλος

Συντονιστής: Α. Δετζώρτζης

13:00-13:30 Η Ομοφυλοφιλία στην Διεργασία της Ψύχωσης - Δ. Χρόνη

Συντονιστής: Α. Βούλγαρη

13:30-15:00 ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

15:00-16:00 Οι Ανατομικές Διαφορές των Φύλων και ο Αντίστοιχος Φθόνος που τις Έλκει προς τον Αμοιβαίο Ευνουχισμό - Β. Μασούτσος

Συντονιστής: Κ. Τσώλης

16:00-16:30 Τέχνη και Ψυχανάλυση: Κωστής Πέτρου Φωτιάδης Καβάφης - Η Αυτοπροσωπογραφία Ενός Διαχρονικού Ποιητή - Α. Βούλγαρη

Συντονιστής: Μ. Τσιλιβίγκου

16:30-17:00 ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

17:00-18:00 Μια περίπτωση μη ομοφυλοφιλικής ομοφυλίας - Μ. Τσιλιβίγκου

Συντονιστής: Β. Μασούτσος

18:00-18:30 Ψυχική Αμφισεξουαλικότητα ή Γιατί η Ήρα Τύφλωσε τον Τειρεσία; - Σ. Κεβόπουλος

Συντονιστής: Α. Σιώζιος

ΣΑΒΒΑΤΟ 12/5/2018

9:45-10:00 ΠΡΟΣΕΛΕΥΣΗ

10:00-10:30 Η Αντιμεταβιβαστική Προδιάθεση προς την "Αγάπη" με Ομοφυλοφίλικούς Ασθενείς κατά την Ψυχανάλυση - Κ. Οικονόμου

Συντονιστής: Ε. Γυπαράκη

10:30-11:30 Κλινική περίπτωση Γυναικείας Ομοφυλοφιλίας - Α. Δετζώρτζης

Συντονιστής: Κ. Τσώλης

11:30-12:00 ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

12:00-12:30 Μια εκ των Κλινικών Διαβαθμίσεων της "Διπλής Ζωής" του Άρρενος είναι Εξαιτίας της Ομοφυλοφιλικής του Προδιάθεσης - Α. Σταθοπούλου

Συντονιστής: Ξ. Σταυριανού – Χαλίδα

12:30-13:30 Οι Εκφράσεις της Σεξουαλικότητας Διαβάζοντας το Μυθιστόρημα του Marcel Proust "Αναζητώντας τον Χαμένο Χρόνο" - Κ. Τσώλης

Συντονιστής: Β. Μασούτσος

13:30-14:30 Κλινική Περίπτωση Γυναικείας Ομοφυλοφιλίας, Εκτρωτικής Μορφής, σε Περιβάλλον Εκτρωτικής Ανδρικής Ομοφυλοφιλίας - Ξ. Σταυριανού-Χαλίδα

Συντονιστής: Α. Δετζώρτζης

14:30-14:45 ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ

Περιλήψεις Συμποσίου

Τέχνη και Ψυχανάλυση: Κωστής Πέτρου Φωτιάδης Καβάφης - Η αυτοπροσωπογραφία ενός διαχρονικού ποιητή

της Μαρίας-Αθηνάς Βούλγαρη

Ο Φρόνυτ στο άρθρο του «Τέχνη και Ψυχανάλυση» μας εισάγει στον κόσμο της ποίησης λέγοντας ότι ο ποιητής ενεργεί σαν το παιδί που παίζει. Ο ποιητής δημιουργεί, σαν ένα παιδί που παίζει, έναν φανταστικό κόσμο που τον εφοδιάζει με πολλή λιβιδινική ενέργεια, ξεχωρίζοντάς τον ταυτόχρονα καθαρά από την πραγματικότητα. Ο ποιητής ξετυλίγει το ποιητικό του ιδίωμα σαν μια κατασκευή ονείρου μέσα από συμβολισμούς, αλληγορίες, τη συμπύκνωση και τη μετάθεση. Καταθέτει την αυτοπροσωπογραφία του στα ποιήματά του δίνοντας το στίγμα ότι δεν παύει να αποτεθεί ένα αντικείμενο ο ίδιος απώθησης, έλξης ή ταύτισης, καταθέτοντας κύρια την ερωτική του ταυτότητα στο ποίημά του. Είναι ο ποιητής που δεν είναι ούτε διεστραμμένος, ούτε πρόστιχος, ούτε ερωτικός, αλλά ομοφυλόφιλος. Στην παρούσα εργασία μου θα αναφερθώ στην περίπτωση του άντρα Καβάφης όπως αυτή εκφράζεται στο έργο του και συγκεκριμένα στο ποίημά του «Τα τείχη».

Ψυχωτικές διεργασίες επί ενός πρωτόγονου συμπλέγματος με Αρνητικά Οιδιποδειακά Χαρακτηριστικά

της Ευτυχίας Γυπαράκη

Κατ' επανάληψη έχω παρουσιάσει σε συνέδρια εργασίες μου ψυχωτικών ή μεθοριακών ασθενών με έντονα προοιδιποδειακά χαρακτηριστικά προκειμένου να αναδείξω σ' αυτές την έντονη επιμειξία της οιδιποδειακότητας*. Στην παρούσα εργασία μου θα προχωρήσω ένα βήμα περαιτέρω. Εδώ θα επικεντρωθώ στο ρόλο μιας παντοδύναμης μητέρας η οποία όμως παρουσιάζεται ως θύμα. Η παντοδυναμία της γίνεται αντιληπτή μέσα από την έντονη εξωσυζυγική της δραστηριότητα η οποία γνωστοποιείται από τον πατέρα ποικιλοτρόπως στο προσκολλημένο σ' αυτήν παιδί της. Σ' αυτό το πλαίσιο θα τονίσω ιδιαίτερα τον σχηματισμό ομοφυλοφιλικών φαντασιώσεων σε σοβαρά διαταραγμένο μεθοριακό υπόβαθρο. Όταν ο άνθρωπος έχει απολέσει την ικανότητα για επαρκή συμβολοποίηση βρίσκεται σε κατάσταση διπλής ταύτισης όπου αφενός υιοθετεί μια παθητική και επιθετική στάση κατά το πρότυπο του πατέρα του ενώ από τη σχέση του με την μητέρα αποκτά μια παρανοϊκή προδιάθεση μίσους για την ευνουχιστική της ικανότητα προς αυτόν και τον πατέρα αλλά και θαυμασμού για την εκδικητική της αποτελεσματικότητα για λογαριασμό του ιδίου προς τον πατέρα. Οι δύο αυτές πλευρές του εαυτού προσπαθούν να συνενωθούν ανεπιτυχώς. Ο ασθενής

ανακαλύπτει εντός των ομοφυλοφιλικών φαντασιώσεων την πιθανότητα εξόδου από το δίλημμά του συμμαχώντας με την άτρωτη μητέρα του και γενόμενος ένας παθητικός αποδέκτης των ελεγκτικών επιδιώξεων του πατέρα του. Όλα τα παραπάνω παρουσιάζονται και μέσα από την μεταβιβαστική ερμηνεία ενός ονείρου του ασθενούς.

* «Οι Κλινικές Εφαρμογές της Φροϋδικής Θεωρίας στη Ψύχωση», «Ο Ναρκισσισμός και οι Ψυχωτικού τύπου προεκτάσεις του στην Κλινική Πράξη», «Ψυχωτική Ρηχότητα και Νευρωτική Πληρότητα».

Μια κλινική περίπτωση γυναικείας ομοφυλοφιλίας

του Ανδρέα Δετζώρτζη

Είναι γνωστό στην ψυχαναλυτική βιβλιογραφία ότι το θετικό οιδιπόδειο σύμπλεγμα στη γυναίκα έχει "μακρά προϊστορία" και θα μπορούσε να θεωρηθεί δευτερογενές από τη στιγμή που προσοιδιποδικές ταυτίσεις με τη μητέρα είναι έντονες, ενεργές και έχουν τα χαρακτηριστικά του αρνητικού οιδιποδείου συμπλέγματος. Με δεδομένες αυτές τις ναρκισσιστικού - ομοφυλοφιλικού τύπου ταυτίσεις με τη μητέρα, το θήλυ εισέρχεται εντός του οιδιποδείου αστερισμού προκειμένου να εξερευνήσει και ει δυνατόν να επενδύσει λιβιδινικά το ετερόφυλο αντικείμενο. Το πλαίσιο εντός του οποίου λαμβάνουν χώρα

οι συγκεκριμένες ψυχικές διεργασίες είναι εξαιρετικά περίπλοκο καθόσον υπεισέρχονται φαντασιώσεις του υποκειμένου οι οποίες με τη σειρά τους εγείρουν Εγωτικές άμυνες. Σε ορισμένες περιπτώσεις η πρωτοκαθεδρία των ανωτέρω αμυνών είναι ψυχαναγκαστικής τάξεως. Σε αυτές τις περιπτώσεις τόσο η μόνωση του συναισθήματος όσο και η επίταση της σκληρότητας του Υπερεγώ θέτουν αναμφισβήτητο το Εγώ του υποκειμένου υπό το καθεστώς εντόνου συγκρουσιακής κατάστασης. Σαν αποτέλεσμα μιας τέτοιας σύγκρουσης είναι δυνατό να υπάρξει αναστολή της πλήρους λιβιδινικής επένδυσης είτε προς την ομόφυλη είτε προς της ετερόφυλη κατεύθυνση. Υπ' αυτή την έννοια το υποκείμενο βρίσκεται σε μια εκκρεμή θέση αδυνατώντας να επενδύσει λιβιδινικά και τα δύο γονεϊκά μορφοείδωλα ως αποτέλεσμα αναστολής της συνθετικής Εγωτικής λειτουργίας. Ευρίσκεται δηλαδή το υποκείμενο με ανολοκλήρωτη επένδυση τόσο του ομόφυλου όσο και του ετερόφυλου αντικειμένου. Στη συγκεκριμένη κλινική περίπτωση θα καταδειχθεί η ανωτέρω προβληματική σχέση σε ενήλικη γυναίκα με ιδιαίτερη έμφαση στη μεταβίβαση.

Ομοφυλοφιλίες (Όψεις Ομοφυλοφιλίας)

του Βασίλη Δημόπουλου

Η ασυμμετρία στην ψυχική εξέλιξη μεταξύ των δύο φύλων – παρά την κοινή καταγωγή της σχέσης με το πρωτογενές αντικείμενο (πρωτογενής ομοφυλοφιλία) που είναι η γυναίκα-μητέρα, οι ανατομικές διαφορές μεταξύ τους ορίζουν και την ασυμμετρία της ομοφυλοφιλίας. Αλλά και στο ίδιο φύλο έχουμε ασυμμετρίες. Να γιατί μιλάω για ομοφυλοφιλίες. Σε όλες αυτές τις πολύμορφες και πολυδιάστατες παραμέτρους η υπερτίμηση του φαλλού και η περιφρόνηση της θηλυκής παθητικής θέσης φαίνεται να έχει βαρύνουσα αξία. Το δίπολο αρσενικού - θηλυκού έχει ως υπόβαθρο άλλα ζεύγη αντιθέσεων, αυτών του ενεργητικού - παθητικού, φαλλικού - ευνουχισμένου. Αν θα επιχειρούσε κανείς μία κατάταξη των λειτουργιών της ομοφυλοφιλίας, θα λέγαμε, σχηματικά πάντα, πως έχουμε τις εξής κατηγορίες: α) την οιδιποδειακή ομοφυλοφιλία, όπου το άγχος του ευνουχισμού παίζει τον πρώτο ρόλο και β) την προοιδιποδειακή, όπου το ομόφυλο αντικείμενο αγαπάται ως προέκταση του ιδεώδους εαυτού. Ιδιαίτερα μάλιστα στην αντρική ομοφυλοφιλία η ερωτική προσκόλληση στην μητέρα κάνει το παιδί να βάζει τον εαυτό του στην θέση της ταυτιζόμενου μαζί της και παίρνει τον εαυτό του ως μοντέλο βάσει του οποίου βρίσκει το αντικείμενο αγάπης. Είναι

προφανές η ναρκισσική εδώ διάσταση της ομοφυλοφιλίας. Ιδιαίτερα για το αγόρι μπορούμε να πούμε πως, απογοητευμένο από την κολλώδη σχέση με την μητέρα του, στρέφεται στον πατέρα, ο οποίος όμως αποδεικνύεται αδύναμος να λειτουργήσει ως τρίτος. Βεβαίως, έχουμε και την άλλη εκδοχή σε αυτήν την κατηγορία της ομοφυλοφιλίας, όπου το μίσος και ο εξευτελισμός στον αντίζηλο κάνει το παιδί να αρνείται να ταυτιστεί μαζί του, έτσι ώστε μένει προσκολλημένο στο αρχικό ομόφυλο αντικείμενο. Είμαστε στην κατηγορία του πρωτογενούς ναρκισσισμού. Την παρουσίαση θα εμπλουτίσω με την κλινική μου εμπειρία.

Ψυχική αμφισεξουαλικότητα ή Γιατί η Ήρα τύφλωσε τον Τειρεσία;

του Σταύρου Κεβόπουλου

Η αρχαία ελληνική μυθολογία υπήρξε πάντα ο τροφοδότης της ψυχαναλυτικής σκέψης. Είναι γνωστό ότι οι ιδιοφυείς ανακαλύψεις του Φρόυντ στηρίχτηκαν πάνω στους ελληνικούς μύθους και ήρωες. Στην εργασία αυτή θα εστιάσουμε στον μύθο που αφορά στον μάντη Τειρεσία και την έννοια της ψυχικής αμφισεξουαλικότητας. Ο μάντης Τειρεσίας, ο πιο φημισμένος μάντης εκείνης της εποχής στην Ελλάδα, ήταν ο μοναδικός άνθρωπος σύμφωνα με τον μύθο, που έζησε ένα μέρος της ζωής του σαν άντρας και ένα μέρος σαν γυναίκα. Κλήθηκε λοιπόν ο Τειρεσίας να

λύσει τη διαφωνία που είχαν ο Δίας με τη σύζυγό του, την Ήρα, αφού οι δύο θεοί γνώριζαν ότι είχε υπάρξει διαδοχικά και άνδρας και γυναίκα. Το ερώτημα που του έθεσαν ήταν: “Ποιος ηδονίζεται περισσότερο κατά την ερωτική πράξη, ο άνδρας ή η γυναίκα;” Τότε, ο Τειρεσίας απάντησε αδίστακτα: “Αν διαιρούσαμε την ηδονή σε μέρη δέκα, ένα θα έπαιρνε ο άντρας και εννιά η γυναίκα”. Η Ήρα θύμωσε τόσο πολύ με το σαρκαστικό χαμόγελο του Δία, ώστε τύφλωσε τον Τειρεσία. Ο Δίας τότε, για να τον αποζημιώσει, του έδωσε το χάρισμα της μαντικής και διάρκειας ζωής εφτά γενεών. Σύμφωνα με τον Φρόυντ, κάθε ανθρώπινο ον διαθέτει από την φύση του σεξουαλικές διαθέσεις ταυτόχρονα αρσενικές και θηλυκές, οι οποίες εμφανίζονται μέσα στις ψυχικές συγκρούσεις από τις οποίες διέρχεται το υποκείμενο προκειμένου να αποδεχθεί το φύλο του. Με τον όρο “ψυχική αμφισεξουαλικότητα”, εννοούμε την ώριμη ψυχική εξέλιξη, όπου το ψυχικό όργανο έχοντας επαρκώς συμβολοποιήσει τον ευνουχισμό, είναι σε θέση να επιλέξει φύλο. Η ψυχολογική σπουδαιότητα της αμφισεξουαλικότητας διατρέχει σχεδόν το σύνολο του έργου του Φρόυντ και αυτήν θα διερευνήσουμε στην παρούσα εργασία. Το αναπάντητο ερώτημα που παραμένει όμως είναι: Ποιο ήταν το κίνητρο της Ήρας για να τυφλώσει τον Τειρεσία...;

Η αντιμεταβιβαστική προδιάθεση προς την “αγάπη” με ομοφυλοφιλικούς ασθενείς

της Κατερίνας Οικονόμου

Υπάρχουν περιπτώσεις κατά τις οποίες αντιμεταβιβαστικά ο αναλυτής έλκεται από την ομοφυλοφιλική ψυχοπαθολογία του ασθενούς του. Πολλές φορές δημιουργείται ένας ιδιάζων σύνδεσμος που αποκαλείται “έκφραση αγάπης” από τον ασθενή για τον αναλυτή και αντίστροφα. Η επανάληψη ενός τραύματος μεταξύ μητέρας και παιδιού είναι πολύ πιθανά η σχετική αιτία αυτού του φαινομένου, τουλάχιστον στα δύο κλινικά παραδείγματα που θα αναφερθούν. Η έκφραση της αγάπης εν προκειμένω αναπαράγει στοιχεία της σαδομαζοχιστικής σχέσης του παρελθόντος με το μητρικό αντικείμενο. Ο αναλυτής εμπλεκόμενος σε τέτοια αντιμεταβιβαστική δυσκολία μπορεί να διαιωνίζει εκλογικευτικά την όλη αμυντική κατάσταση αποφεύγοντας την ερμηνεία επί της ναρκισσιστικής διάστασης του φαινομένου.

Ανατομικές Διαφορές των Φύλων και ο Αντίστοιχος Φθόνος που μπορεί να τις Έλκει προς τον Αμοιβαίο Ευνουχισμό

του Βασιλείου Μαούτσου

Η Οιδιποδειακή κατάσταση διακινούμενη μονίμως από το βαρέως απωθημένο σεξουαλικό ένστικτο χαρακτηρίζεται από την υπερεπένδυση επί των γεννητικών οργάνων τα οποία και λιβιδινοποιεί δυσανάλογα συγκριτικά με οτιδήποτε άλλο σωματικό ή συμβολικό. Ως αποτέλεσμα της αναπόφευκτης διαφοροποίησης μεταξύ πέους και αιδοίου δημιουργούνται προϋποθέσεις έντονου φόβου ευνουχισμού στον άνδρα και φθόνος του πέους στην γυναίκα. Η επακολουθούσα ένταση της αντίστοιχης επιθυμίας για το έτερο φύλο συνάδει με την φύση αυτών των ακραίων συναισθημάτων. Συχνά, σε περιπτώσεις ασθενών με συνειδητοποιημένες ομοφυλοφιλικές τάσεις παρατηρούμε την συγκεκριμένη λιβιδινική διαδικασία να αναιρείται μέσω αντιδραστικού σχηματισμού, με αποτέλεσμα αντί για το φθονερό πέος να ανακαλύπτουμε ένα φανταστικό πέος στη θέση του γυναικείου αιδοίου και συνεπακόλουθι αποποίηση της θηλυκότητας του υποκειμένου, ενώ αντί για το αίσθημα του ευνουχισμένου αιδοίου να ανακαλύπτουμε ένα εξιδανικευμένο αιδοίο στη θέση του ανδρικού πέους και συνεπακόλουθι αποποίηση του ανδρισμού του υποκειμένου. Φυσικά σε αμφότερες τις ανωτέρω περιπτώσεις

έχουμε κλινικά έντονες ομοφυλοφιλικές προεκτάσεις. Στους άνδρες η διαπίστωση της ομοφυλοφιλικής ψυχοπαθολογίας προσομοιάζει με ψυχαναγκασμό ενώ ταυτόχρονα βρίσκουμε την κλασική ταύτιση με την πανίσχυρη φαλλική μητέρα. Στα υπό θεώρηση κλινικά δεδομένα αρρένων ασθενών έχουμε συναισθηματική επιθετικότητα συχνά να κινείται σε δημιουργικό μεν επίπεδο ενώ η ομοφυλοφιλική πράξη κινείται σε εκδραματιστικό επίπεδο πρωκτικής διέγερσης με ψυχική επιβεβαίωση του ευνουχισμού. Αυτή η κλινική εικόνα πλην των άλλων συνδυάζεται και με έντονη διανοητικοποίηση που εκφράζεται ως διθυραμβική ευφυΐα εκ του κατορθώματος της αποτίναξης των οιδιποδειακών περιορισμών.

Η ομοφυλοφιλία δεν είναι ασθένεια

του Άλκη Σιώζιου

Κατά το Φρόυντ υπάρχουν τρεις ομάδες χαρακτηριστικών αναφορικά με το φύλο: τα φυσικά σεξουαλικά χαρακτηριστικά (η ύπαρξη πέους ή κόλπου-αιδοίου), ο ψυχικός σεξουαλικός χαρακτήρας (αρρενωπή ή θηλυκή συμπεριφορά) και το είδος του σεξουαλικού αντικειμένου, τα οποία ως ένα σημείο μπορούν να ποικίλουν το ένα από το άλλο και μπορεί να συμπέσουν στα διάφορα άτομα με όλους τους δυνατούς συνδυασμούς. Οι λεγόμενες σεξουαλικές επιλογές αναπαριστούν τις καλύτερες δυνατές λύσεις, που μπόρεσε να βρει το παιδί

του παρελθόντος (κατά την ιδιόπο-
δεια σύγκρουση) και οι οποίες πα-
ρουσιάζονται στο παιδί ή στον έφηβο
ως αποκαλύψεις, σχετικά με το ποια
είναι η σεξουαλικότητά του, μαζί με
την επώδυνη πολλές φορές αναγνώ-
ριση, ότι αυτή είναι κάπως διαφορε-
τική από την αντίστοιχη των άλλων.
Δεν υπάρχει συνείδηση της επιλογής
(Τζ. ΜακΝτούγκαλ). Η ομοφυλοφιλία
για τον Φρόντ αλλά και για το κύριο
ρεύμα της ψυχανάλυσης διαχρονικά
δε θα μπορούσε να ταξινομηθεί ως
ασθένεια, αλλά ως μια παραλλαγή
της σεξουαλικής λειτουργίας, που
προέρχεται από μια ορισμένη ανα-
στολή της σεξουαλικής ανάπτυξης.
Αποτελεί ένα σύμπτωμα και όπως
συμβαίνει με το σύνολο σχεδόν των
συμπτωμάτων, δεν μπορεί από μόνο
του να οδηγήσει σε διάγνωση ψυχο-
παθολογίας. Για την ψυχανάλυση η
έννοια της ασθένειας ορίζεται από το
εκάστοτε υποκείμενο και με γνώμονα
τον βαθμό εναρμόνισης των συμπτω-
μάτων ή των συμπεριφορών του με
το Εγώ του, καθώς και με την έκταση
που αυτά καταλαμβάνουν στη συνο-
λική ψυχική του οικονομία (ποσοτική
διάσταση). Θα ήμασταν ακριβέστεροι
εάν αναφερόμασταν σε ομοφυλοφι-
λίες, μια και ο όρος χρησιμοποιείται
για διαφορετικές κλινικές οντότητες,
από το αρνητικό ιδιόποδείο ως πιο
πρώιμες ναρκισσιστικές οργανώσεις.
Σε γενικές γραμμές θα μπορούσαμε
να ισχυριστούμε ότι η μη αποδοχή
(άρνηση, κλη) από το Εγώ του υπο-
κειμένου των φιλομόφυλων επιθυμι-
ών του, συνδέεται μάλλον με ψυχο-
παθολογία (νευρώσεις, διαστροφές

και ψυχώσεις) παρά η αποδοχή τους.
Στην εργασία μου θα παρουσιάσω τις
βασικές ψυχαναλυτικές απόψεις περί
ομοφυλοφιλίας, με κάποια κλινικά
παραδείγματα.

**Μια εκ των κλινικών διαβαθμίσεων
της “διπλής ζωής” του άρρενος εί-
ναι εξαιτίας της ομοφυλοφιλικής
του προδιάθεσης.**

της Ανδρονίκης-Ρόζας Σταθοπούλου

Στη βασική ιδέα περί της ανδρικής
ομοφυλοφιλίας υπεισέρχεται η σχέ-
ση του αγοριού με την φαλλική μη-
τέρα. Όμως, η σχέση αυτή, πέραν της
ευνουχιστικής της διάστασης σε σχέ-
ση με το παιδί, συνεπάγεται και ποικί-
λου βαθμού φαντασιώσεις περί του
αδύναμου πατέρα. Ουσιαστικά, αυτό
το οποίο συναντάμε σε αντίστοιχες
περιπτώσεις είναι κάτι παρόμοιο με
την προκείμενη κλινική μου, υπό
παρουσίαση, περίπτωση. Σύμφωνα
με αυτή, ο πατέρας όχι μόνο δεν εί-
ναι αδύναμος, αλλά, σε ένα επίπεδο
παρανοϊκών προβολών και ψυχικής
σκηνοθεσίας, μπορεί να επιδεικνύει,
ακόμα και σε συνεργασία με την μη-
τέρα, συνεπακόλουθη αδιαφορία και
να συμμετέχει σε κάποια θεατρικού
τύπου παράσταση εναντίον του ψυ-
χισμού του παιδιού τους. Σε τέτοιου
είδους διαταραχές των ιδιόποδεια-
κών αλλά και προιδιόποδειακών γο-
νεϊκών ενδοβολών, η ομοφυλοφιλία
δεν είναι αυτό που προέχει. Συναι-
σθήματα σύγχυσης, παρερμηνείας,
εγκληματικής επιθετικότητας, ακό-

μη και αυτοκτονικής συμπεριφοράς συρρέουν υπό το πέπλο μιας ενεργητικότητας και συγκεκαθυμμένης μετουσίωσης. Σε αντίστοιχες περιπτώσεις, δεν έχουμε αμιγή επένδυση επί του ομοφυλοφιλικού αντικειμένου λόγω μιας σχαστικής διαδικασίας, η οποία καταλήγει κλινικά σε αμφισβητούμενη κατάσταση. Αντίρροπες δυνάμεις, εν προκειμένω, αρσενικές και θηλυκές δρουν από κοινού εντός του και υπό το κράτος άγριων φαντασιώσεων του προκαλούν αβάσταχτη ενδοψυχική σύγκρουση, αναταραχή και πανικό. Βάζουν, έτσι, φωτιά στο οιδιπόδειο του σύμπλεγμα και πλήττουν το ταξίδι που διανύει για να γίνει άρρεν. Η κλινική περίπτωση στην οποία αναφέρομαι ενέχει όλα τα ανωτέρω και, επιπλέον, μια ισχυρή μεταβιβαστική και αντιμεταβιβαστική επικοινωνία, στοιχεία τα οποία κατά τη διάρκεια της συνεδρίας εμπεριέχουν ιδιαίτερη φόρτιση και κατ' επέκταση δυσκολία αντιμετώπισης του παρεχόμενου υλικού.

Κλινική περίπτωση γυναικείας ομοφυλοφιλίας σε λανθάνουσα μορφή σε περιβάλλον λανθάνουσας ανδρικής ομοφυλοφιλίας

της Ξανθής Σταυριανού-Χαλίδα

Η ομοφυλοφιλική προδιάθεση στις γυναίκες, σε αντίθεση με εκείνη των ανδρών, έχει θεωρηθεί δυσνόητη και ως ένα βαθμό απροσδιόριστη. Το ερώτημα του Φρόυντ, ως προς το τι θέλει μια γυναίκα από έναν άνδρα,

θα μπορούσε κάλλιστα να ισχύει και σήμερα. Στην πορεία της ψυχαναλυτικής εξέλιξης, ενδεχομένως ορισμένοι να είναι έτοιμοι να απαντήσουν ότι αυτό το οποίο θέλει μια γυναίκα από έναν άνδρα δεν είναι διαφορετικό από εκείνο το οποίο θέλει ένας άνδρας από μια γυναίκα, δηλαδή, μια σχέση ερωτική με τη μητέρα της. Μια σχέση η οποία εν συνεχεία μπορεί να επεκτείνεται ερωτικά και προς τους άνδρες ανεξαρτήτως της απορρέουσας ή μη ηδονής εκ του πέους. Κάπως έτσι μια γυναίκα ενδέχεται να βιώνει την ναρκισσιστική κατάσταση: θέλει τον άνδρα μόνο για την τεκνοποίηση, καθώς και την υποκατάσταση του πέους μ' ένα μωρό. Όμως, όσο κι αν κατά βάση η γυναίκα προτιμά τη μητέρα της ακόμη και μεταοιδιποδεικά, όταν βρει στο πρόσωπο εκείνης τη φαλλική γυναίκα τότε ακολουθείται συνδυαστικά μια σχάση - αφενός παθητική αγάπη αντιπροσωπευτική της μητρικής εικόνας του εαυτού της και αφετέρου ενεργητική αναζήτηση της ανεξαρτησίας της απ' την μητέρα με έναν άνδρα, που θα στρέφεται εναντίον της μητέρας και θα είναι ο οιδιποδειακός υποστηρικτής της. Η γυναίκα, η οποία δεν επιλύει αυτή τη σχαστική διαδικασία έχει ασυνείδητα ταυτιστεί με τη δυναμική όψη της δικής της μητέρας, αποκτά πέος και μεταθέτει τις λιβιδινικές της επιθυμίες προς τον χώρο των ανδρών, όχι λιγότερο ευνοχισμένων από εκείνη. Η δυναμική της ομοφυλόφιλης γυναίκας, δεν ενέχει μέσα της τόσο το φθόνο του πέους, αλλά τη φαντασίωση ενός ανταγωνιστικού,

φρενιστικού πέους που καθορίζει το υπόλοιπο της ψυχοπαθολογίας της. Ενδιάμεσες καταστάσεις λανθάνουσας γυναικείας ομοφυλοφιλίας είναι επίσης αρκετά συχνές. Μια μορφή εξ' αυτών θα αναφέρω στην κλινική περίπτωση που θα παρουσιάσω στην εργασία μου.

Μια περίπτωση μη ομοφυλοφιλικής ομοφυλίας

της Μαρίας Τσιλιβίγκου

Δεν είναι καθόλου αυτονόητο να εξελιχθεί κάποιο άτομο σε ετερόφυλο. Άλλωστε όλοι οι ψυχαναλυτές γνωρίζουμε πολύ καλά πόσο περίπλοκη και πολλές φορές εντελώς συγκυριακή είναι αυτή η διαδικασία. Και τότε έρχεται η κλινική πράξη να μας αποδείξει ότι επίσης δεν είναι καθόλου αυτονόητο κάποιο άτομο το οποίο παρουσιάζει ομόφυλες τάσεις και ομόφυλο ψυχισμό να εξελιχθεί σε ομοφυλόφιλο. Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι κάποιοι αναλυόμενοί μας, αντίθετα ίσως από το αναμενόμενο και το κλινικά προφανές, όχι μόνο δεν αναπτύσσουν και δεν υιοθετούν μια μόνιμη ομοφυλοφιλική συμπεριφορά αλλά και στην περίπτωση ακόμη που εκδηλώσουν μια ομοφυλόφιλη σεξουαλική συμπεριφορά, αυτή παραμένει αποσπασματική και στο επίπεδο της περιπέτειας και του "ψαξίματος". Προφανώς, ασυνείδητοι ομοφυλοφιλικοί φόβοι τους αποτρέπουν. Πρόκειται για φόβους που ούτε πυροδοτούνται ούτε επηρεάζο-

νται καθοριστικά από οιδιποδειακές και Υπερεγωτικές απαγορεύσεις ούτε και από κοινωνικές προκαταλήψεις. Οι αναλυόμενοι αυτοί προβάλλουν τον εαυτό τους ως ετερόφυλο και αντί μιας σταθερής εκδραμάτισης της ασυνείδητης, εν πολλοίς, ομοφυλοφιλικής τους επιλογής, επιλέγουν σαν διέξοδο την ψυχανάλυση. Η συνειδητή ελπίδα είναι ότι η ανάλυση θα τους βοηθήσει να διαρρήξουν τον αέναο κύκλο του καταναγκασμού της επανάληψης των αποτυχημένων προσπαθειών τους και να δημιουργήσουν ετερόφυλες ερωτικές σχέσεις. Η ασυνείδητη ελπίδα είναι ότι η ψυχανάλυση θα ισχυροποιήσει το ενεργητικό και ανδρικό κομμάτι τους που αποτελεί αίτημα τόσο των αντρών όσο και των γυναικών και έτσι θα τους απαλλάξει από τους ομοφυλοφιλικούς τους φόβους που τόσο πολύ τους ταλαιπωρούν. Οι φόβοι αυτοί στην ουσία είναι παρανοειδή άγχη και φαντασιώσεις που συνδέονται κατά κύριο λόγο με τον πανικό που τους προκαλεί το γεγονός να βρεθούν σε παθητική θέση σε συνδυασμό με την ενεργητική θέση του αντικειμένου τους που κατά τα άλλα και ασυνείδητα τόσο πολύ επιθυμούν και επιζητούν ταυτόχρονα.

Οι εκφράσεις της σεξουαλικότητας διαβάζοντας το μυθιστόρημα του Marcel Proust "Αναζητώντας τον χαμένο χρόνο"

του Κώστα Τσώλη

Ο Marcel Proust (1871-1922) άρχισε να γράφει το δεκαπεντάτομο μυθιστόρημά του το 1907, σε ηλικία 36 ετών. Η τελική διάταξη του έργου του είναι η ακόλουθη: 1) Από τη μεριά του Σουάν, 2) Στον ίσκιο των ανθισμένων κοριτσιών, 3) Η μεριά του Γκερμάντ, 4) Σόδομα και Γόμορρα, 5) Η φυλακισμένη, 6) Η δραπετίσσα, 7) Ο ξανακερδισμένος χρόνος. Ο ίδιος ο συγγραφέας γράφει: "Αυτό είναι το βασικό βιβλίο, το μόνο αληθινό βιβλίο που ένας συγγραφέας δεν χρειάζεται να το επινοήσει, αλλά μόνο να το μεταφράσει, εφόσον υπάρχει μέσα στον καθένα μας". Στο μυθιστόρημα υπάρχει ένα Αφηγητής, ο οποίος περιγράφει τις δικές του εμπειρίες, αναλύει τον εαυτό του, καθώς και τους χαρακτήρες και τη σεξουαλικότητα των άλλων ανθρώπων, όπως η οιδιποδειακή σχέση, η ηδονοβλεψία, ο ναρκισσισμός, η ομοφυλοφιλία, ο σαδομαζοχισμός, η ανάγκη για αγάπη, ο χωρισμός και άλλα. Όλα αυτά μας τα διηγούνται οι αναλυόμενοί μας ως φαντασιώσεις του συνειδητού και του ασυνειδήτου και πολλές φορές τα κάνουν πράξη. Το μυθιστόρημα αυτό αρχίζει με την περίφημη πρωταρχική σκηνή του «φιλιού που δεν δόθηκε» (από τη μητέρα) σε πρώτο πρόσωπο. Ο Proust ήταν τότε επτά ετών. Μετά το νυχτερινό "φιλί"

ο πατέρας εξαφανίζεται από το μυθιστόρημα και η σχέση του Proust με τη μητέρα του γίνεται όλο και περισσότερο στενή, παλινδρομική και προ-οιδιποδειακή. Ο θάνατος της μητέρας του το 1905 σημάδεψε τον Proust. Αφού πέρασε μήνες βαθιάς θλίψης, ο Proust αναγνώρισε την ενοχή του για τον ατελείωτο αλληλοσπαραγμό με τη μητέρα του και κατά συνέπεια μπόρεσε να τη συγχωρέσει. Τότε, το 1907, σε ηλικία 36 ετών γύρισε νοερά στο βράδυ του "φιλιού" στο Ωτέιγ, εκεί όπου αρχίζει το μυθιστόρημα. Στη συνέχεια του μυθιστορήματος εμφανίζεται στη "σκηνή" ο Αφηγητής (persona του Proust). Η περίπλοκη σεξουαλικότητα του Proust αρχίζει από παιδί και η κορύφωσή της αντιπροσωπεύεται από το βαρόνο ντε Σαρλός, που είναι και το εξιλαστήριο θύμα του Proust. Όταν ο Πανδαμάτωρ Χρόνος κάνει την εμφάνισή του, ο Αφηγητής αντιλαμβάνεται ότι η τέχνη είναι η σωτηρία του και αποφασίζει να γράψει το βιβλίο που είχε μέσα του. Ολόκληρη η δομή του μυθιστορήματος περικλείεται ανάμεσα στις επτά σελίδες της εισαγωγής του "φιλιού", όπου στις ελάχιστες σελίδες της είχε βιώσει και σκιαγραφήσει την αρχή του μυθιστορήματος τον "Χαμένο Χρόνο" και το τέλος αυτού, τον "Ξανακερδισμένο Χρόνο". Ο M. Proust (1871-1922), μυθιστοριογράφος, και ο S. Freud (1856-1939), ψυχαναλυτής, δεν ειδώθηκαν ποτέ ούτε ο ένας γνώριζε το έργο του άλλου. Ως βαθείς όμως ερευνητές της ανθρώπινης ψυχής οδηγήθηκαν συχνά στις ίδιες σκέψεις.

Η ομοφυλοφιλία στη διεργασία της ψύχωσης

της Διονυσίας Χρόνη

Η ομοφυλοφιλία αποτελεί ένα φυσιολογικό στάδιο στην εξελικτική πορεία κάθε ανθρώπου κατά τη διαμόρφωση του Οιδιπόδειου συμπλέγματος. Βρισκόμενο το άτομο στον χώρο των Οιδιποδειακών ταυτίσεων και της διαπραγμάτευσης του ευνουχιστικού συνδρόμου μπορεί να καθηλωθεί σε μια συναισθηματική σεξουαλικού τύπου σχέση με τον γονέα του ίδιου φύλου. Σε αυτή τη περίπτωση η ομοφυλοφιλία αποκτά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά επίμονιμου βάσεως. Τότε το άτομο έχει μια ενεργή σεξουαλική ζωή με άτομα του ίδιου φύλου. Βέβαια, όταν οι καθηλώσεις λάβουν χώρα σε πρωιμότερα, προ-ευνουχιστικά στάδια φαντασιώσεων, και άπτονται αμιγώς ναρκισσιστικών εμπειριών της ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης, η ομοφυλοφιλία είναι εντελώς διαφορετικής παρουσίας καθώς αφορά αρχαϊκά αντικείμενα τα οποία έχουν υποστεί σχαστικές διεργασίες και δίνουν κλινικά χαρακτηριστικά ψυχωτικού τύπου. Στη παρούσα εργασία μου θα συζητηθούν τα ομοφυλοφιλικά βιώματα διακινούμενα από τον φόβο του αντικειμένου, σε μια περίπτωση ψυχωτικής ασθενούς.

Χώρος διεξαγωγής συμποσίου:

Αίθουσα Γκατσόπουλος, Δημαρχείο Κηφισιάς, Διονύσου και Μυρσίνης 2, Κηφισιά

Συμμετέχοντες:

Το Συμπόσιο απευθύνεται σε επαγγελματίες και φοιτητές του χώρου της υγείας και της ψυχικής υγείας, αλλά και σε όσους έχουν ενδιαφέρον για το αντικείμενο του Συμποσίου.

Αίτηση Συμμετοχής:

Για Αίτηση Συμμετοχής συμπληρώστε την ηλεκτρονική φόρμα εγγραφών που υπάρχει στην ηλεκτρονική διεύθυνση του ΙΚΨ (ΙΚΨ/δραστηριότητες/συνέδρια).

Επίσης, μπορείτε να δηλώσετε συμμετοχή στη γραμματεία στο χώρο του Ινστιτούτου, ή στην υποδοχή πριν την έναρξη του Συμποσίου.

Βεβαίωση Παρακολούθησης:

Χορηγείται Βεβαίωση Παρακολούθησης στους συμμετέχοντες του Συμποσίου κατόπιν αίτησης.

Κόστος συμμετοχής:

Επαγγελματίες υγείας και ψυχικής υγείας: 50 ευρώ

Φοιτητές: 40 ευρώ

(Οι φοιτητές οφείλουν να προσκο-

μίσουν ή να στείλουν φωτοτυπία φοιτητικής ταυτότητας)

Καταβολή κόστους συμμετοχής:

Η καταβολή του κόστους συμμετοχής μπορεί να γίνει με έναν από τους ακόλουθους τρόπους:

- Στον Τραπεζικό Λογαριασμό Piraeus Bank: GR69 0172 0540 0050 5409 0389 689

(το αποδεικτικό κατάθεσης αποστέλλεται στη γραμματεία του Ινστιτούτου, ηλεκτρονικά στο info@psychoanalysis.edu.gr, στα κεντρικά Αγίας Παρασκευής 115, 15234 Χαλάνδρι ή στον χώρο υποδοχής του Συνεδρίου)

- Με μετρητά στα κεντρικά του Ινστιτούτου, Αγίας Παρασκευής 115, 15234 Χαλάνδρι, ή στο χώρο υποδοχής του Συνεδρίου.

ΑΙΤΗΣΗ ΣΥΜΕΤΟΧΗΣ

5ο Συμπόσιο στην

Κλασική Ψυχανάλυση

«Ο Ρόλος της Ψυχανάλυσης στην
Ομοφυλοφιλία»

Email:

Επώνυμο:

Όνομα:

Διεύθυνση:

Τηλέφωνα:

Επάγγελμα:

Ειδικότητα

Κόστος Συμμετοχής: Κανονικό (50 ευρώ) - Φοιτητικό (40 ευρώ)

Τρόποι Καταβολής Κόστους Συμμετοχής: Η καταβολή του κόστους συμμετοχής μπορεί να γίνει είτε με κατάθεση στον τραπεζικό λογαριασμό της Τράπεζας Πειραιώς με IBAN: GR69 0172 0540 0050 5409 0389 689 (το αποδεικτικό κατάθεσης αποστέλλεται στη γραμματεία του Ινστιτούτου στο: info@psychoanalysis.edu.gr ή ταχυδρομικώς), εναλλακτικά με μετρητά στη γραμματεία του Ινστιτούτου (Αγίας Παρασκευής 115, Χαλάνδρι, 1ος όροφος, στάση Μετρό: Αγία Παρασκευή), ή στην υποδοχή πριν την έναρξη του συμποσίου.

Αποδοχή: Ένα αντίγραφο των απαντήσεών σας θα σταλεί μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη διεύθυνση που παρείχατε.

“Ομοφυλοφιλία και Ψυχανάλυση”

του Βασιλείου Μασούτσου

Την σημερινή εποχή η λέξη “ομοφυλοφιλία” τείνει να εκλείψει από την ψυχαναλυτική διαλεκτική εξαιτίας ενός φόβου ακατάλληλης χρήσης του όρου. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι κάτι τέτοιο ακούγεται ως άκρως παράδοξο αν ληφθεί υπ’ όψιν ότι σε κλινικό επίπεδο η ανάπτυξη του κάθε ανθρώπου περνάει μέσα από την ομοφυλοφιλική ψυχοπαθολογία, η οποία αποτέλεσε την μεγαλύτερη ανακάλυψη επί των ψυχικών καταστάσεων ανά τους αιώνες και αιτία της συμβολής της ψυχανάλυσης στη τέχνη, την εκπαίδευση και τον πολιτισμό.

Συγκεκριμένα, το θέμα της αναγκαιότητας ή μη σε αναφορές περί “ομοφυλοφιλίας” συζητείται ευρέως στα πλαίσια των ψυχολογικών επιστημών. Υπάρχει η αντίληψη ότι μπορεί να θίγονται τα ανθρώπινα δικαιώματα επιλογής σεξουαλικού συντρόφου μιας πληθυσμιακής ομάδας μέσα απ’ αυτές τις αναφορές. Τα ΜΜΕ, οι κοινωνικές προκαταλήψεις και αυτή η ίδια η ιατρική επιστήμη έχουν ενοχοποιηθεί ως προάγουσες κλίμα αρνητισμού επί θεμάτων που αφορούν την ελεύθερη έκφραση του ατόμου. Κι έτσι, αν υπάρξει έστω και υπονοούμενο υποβιβαστικού σχολίου για κάποιον που έχει επιλέξει ως σύντροφό του άτομο του ίδιου φύλου, το πιθανότερο είναι ότι δικαίως θα ακουστεί κατακραυγή.

Όμως, η σοβαρότητα του όλου ζητήματος και η υπευθυνότητα του ψυχαναλυτή έναντι του κάθε ασθενούς του μας υποχρεώνει να γίνουμε εξαιρετικά σαφείς ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα που καθορίζει όσο τίποτα άλλο το μέλλον των θεραπευτικών αντιλήψεων που είμαστε υποχρεωμένοι να υιοθετούμε προς όφελος όσων ζητούν την βοήθειά μας. Διότι η “ομοφυλοφιλία” με όλες τις προεκτάσεις της βρίσκεται στον πυρήνα της θεραπευτικής των περισσότερων ψυχικών διαταραχών.

Κατ’ αρχάς, είναι αυτονόητο ότι θα ήταν άκρως περίεργο και φυσικά απαράδεκτο αν ένας ψυχαναλυτής έτρεφε καθ’ οιονδήποτε τρόπο αρνητικά συναισθήματα έναντι ενός ασθενούς του επειδή ήταν ομοφυλόφιλος και πολύ περισσότερο αν σχολίαζε αρνητικά εκτός του επαγγελματικού του χώρου κάτι τέτοιο. Όταν η ψυχανάλυση έχει πρωτοστατήσει στην εξωτερίκευση των ανθρωπίνων σεξουαλικών επιθυμιών σε συνουσιακό επίπεδο και στον περιορισμό της απώθησης αυτών των επιθυμιών με όφελος την ραγδαία εξέλιξη των διαπροσωπικών σχέσεων και τον εξ αυτού και μόνον λόγο ραγδαίο περιορισμό των νευρώσεων, και κατά συνέπεια την απελευθέρωση της ομοφυλοφιλικής επιθυμίας, θα ήταν αδιανόητο να εστρέφετο εναντίον αυτού που η ίδια ανέδειξε. Και, εν πάσει περίπτωση, ποιος δικαιούται να εκφράζει άποψη επί της σεξουαλικής συμπεριφοράς και ιδιωτικής ζωής

ενός εκάστου όταν δεν ερωτάται; Ουδείς, και πολύ περισσότερο ο ψυχαναλυτής!

Ο σωστός ψυχαναλυτής ασχολείται αποκλειστικά και μόνον με άτομα τα οποία επισκέπτονται τον επαγγελματικό του χώρο ζητώντας βοήθεια. Είναι κλινικό γεγονός ότι μεταξύ αυτών των ατόμων η πλησιονότητα έχει μέτρια ή σοβαρά σεξουαλικά προβλήματα. Ένα δε μέρος αυτών των προβλημάτων του ασθενούς είναι ομοφυλοφιλικού χαρακτήρα. Είναι επίσης δεδομένο κλινικό γεγονός ότι εκ των ομοφυλοφίλων ασθενών του ψυχαναλυτή ένας ελάχιστος αριθμός θα ζητήσει να γίνει ετεροφυλόφιλος. Πως μπορεί κάτι που είναι τόσο ευχάριστο, όσο και η ετεροφυλοφιλία, να θέλει το υποκείμενο να το απαρνηθεί;

Ταυτοχρόνως, πρέπει να λάβουμε υπ' όψιν μας ότι κατά την πορεία της θεραπείας του ασθενή ο ψυχαναλυτής δεν πρέπει να έχει κανένα δισταγμό να χρησιμοποιήσει την όποια σεξουαλική διάθεση ή ταυτότητα του ασθενή του –ετεροφυλοφιλική ή ομοφυλοφιλική– προκειμένου να ελευθερώσει την υφέρπουσα εντός των συμπτωμάτων του νευρωτική ή σχαστική διαδικασία. Αυτό αποτελεί μέρος της αναλυτικής τεχνικής και κατά κανένα τρόπο δεν σχετίζεται με κριτική για τον όποιο σεξουαλικό προσανατολισμό εκάστου ασθενή.

Οι ψυχαναλυτικές τεχνικές ποικίλουν και για κάθε αμυντικό σύστη-

μα που υιοθετεί ένα άτομο υπάρχει η κατάλληλη ψυχαναλυτική αντιμετώπιση προς βελτίωση της λειτουργίας του ψυχικού του οργάνου. Σε κάθε περίπτωση οι μέθοδοι εισόδου εντός του ανθρωπίνου ασυνειδήτου που ορίζει το ισχύον αμυντικό του σύστημα είναι μία εργώδης διαδικασία εκ της οποίας ο ένας ψυχαναλυτής μαθαίνει από τις εμπειρίες του άλλου.

Γι' αυτόν τον λόγο τα συνέδρια και συμπόσια είναι απαραίτητα εργαλεία μάθησης σε επιστημονικό επίπεδο. Στο συμπόσιο που οργανώνει το Ινστιτούτο Κλασικής Ψυχανάλυσης θα συμβεί το ίδιο: καθώς η σεξουαλικότητα –που συνιστά την κινητήριο ανθρώπινη δύναμη– διερχόμενη από τα ποικίλα ομοφυλοφιλικά και ετεροφυλοφιλικά της στάδια καθηλώνεται επ' αυτών με την μορφή ψυχικών νοσημάτων ποικίλων μορφών, θα εξετάσουμε πως ακριβώς συμβαίνει. Στο συγκεκριμένο συμπόσιο θα επικεντρωθούμε στα ομοφυλοφιλικά –έναντι των ετεροφυλοφιλικών– αμυντικά συστήματα και πως με την κατάλληλη ψυχαναλυτική διαδικασία επέρχεται απαλλαγή εκ των συμπτωμάτων της νόσου.

Χέγκελ: "Η επιθυμία του ανθρώπου είναι η επιθυμία να αναγνωρισθεί από μια επιθυμία". Μεταβίβαση και Αντιμεταβίβαση στην Ψυχανάληυση

της Ευτυχίας Γυπαράκη

Τι άραγε να είναι αυτά τα οποία αποκαλούνται μεταβίβαση και αντιμεταβίβαση στη ψυχαναλυτική δουλειά μας;

Ο Χέγκελ έγραψε ότι η επιθυμία του ανθρώπου είναι η επιθυμία να αναγνωρισθεί από μια επιθυμία. Αν ισχύει αυτή η φράση τότε η μεταβίβαση και η αντιμεταβίβαση, πέρα των κλινικών διαστάσεων, έχουν ένα κοινωνικό και ανθρώπινο χαρακτήρα.

Οι άνθρωποι επικοινωνούν μέσω των ασυνείδητων περιεχομένων τους. Αν υπάρχει η επιθυμία στη ζωή ενός ατόμου τότε υπάρχει και κάποιο άλλο άτομο ενδεχομένως που του αναγνωρίζει αυτή του την επιθυμία ίσως και γιατί το ίδιο να είχε αυτή την επιθυμία.

Το απόφθεγμα αυτό έχει κατά τη γνώμη μου μια πολύ βαθιά ψυχαναλυτική διάσταση, η οποία μπορεί να τοποθετηθεί μέσα στο πλαίσιο του πυρήνα της ψυχαναλυτικής σκέψης, που φυσικά δεν είναι άλλο από το κλινικό φαινόμενο της μεταβίβασης και αντιμεταβίβασης.

Θα μπορούσαμε να θέσουμε το εξής ερώτημα: Τι είναι αυτό που κάνει την επιθυμία ενός ασθενή να θέλει να θεραπευθεί ψυχαναλυτικά και, κατ' επέκταση, ποια είναι η αντίστοιχη δύναμη που καθιστά τον ψυχαναλυτή ικανό να έχει την επιθυμία να τον θεραπεύσει;

Κατ' ανάλογο τρόπο θα μπορούσαμε να αναφερθούμε μέσα από κείμενα μεγάλων μορφών της ψυχανάληυσης οι οποίοι εμπνευσμένοι από τον Φρόυντ έχουν αναφερθεί έμμεσα στο θέμα μιας τέτοιας δισδιάστατης επιθυμίας. Αναφέρομαι στους Klein, Bion, Rosenfeld, Balint, Winnicott.

Η ουσία του παραπάνω ερωτήματος βρίσκεται στο γεγονός ότι το κάθε άτομο μπορεί να θεωρηθεί ως επιτυχώς αναλυμένο αν έχει βιώσει απολιβιδινοποιημένα μέρη του εαυτού του σε τέτοιο βαθμό ώστε να έχει δοθεί χώρος στη συμβολοποίηση, στην εξέλιξη των εννοιών, στην αφηρημένη σύλληψη που βρίσκεται μέσα στην τέχνη και τον πολιτισμό. Και τελικά στην τρισδιάστατη μορφή της συνουσίας η οποία πηγαίνει πολύ πέρα των σωματικών της παραμέτρων. Αυτό είναι που στο βαθύ ασυνείδητο επιθυμεί κάθε άνθρωπος, ψυχαναλυτής και ασθενής.

Η διαδικασία μιας τέτοιας πολύπλοκης μορφής συνουσιακής σχέσης περνάει αναπόφευκτα μέσα από την παλινδρόμηση των δύο μερών όπου κατά τις αντίστοιχες πορείες τους κάπου συναντώνται.

Institute of
Classical
Psychoanalysis

Αγίας Παρασκευής 115, 15234 Χαλάνδρι

Τηλ.: (+30) 210 3312104

Fax: (+30) 210 3312105

e-mail: classical.psychoanalysis@gmail.com

Skype: Institute of Classical Psychoanalysis Greece

www.psychoanalysis.edu.gr